

ОТЗИВ

от доц. д-р Анна Константинова Трошева – Асенова

на дисертационен труд на тема:

Нагласи към приобщаването на учениците със специални образователни потребности в общообразователното училище

за присъждане на образователна и научна степен „доктор” в професионално направление 1.2. Педагогика, Специална педагогика

Докторант: Катерини Анагносту

Научен р-л: проф. д-р Цветанка Ценова

1. Съответствие на процедурата с действащата нормативна уредба.

Със заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ № РД-38-348/ 02.07.2024 г. съм определена за член на научно жури по процедурата за присъждане на ОНС „доктор” на Катерини Периклис Анагносту, редовен докторант по професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика) с обучение на английски език. На първото заседание на научното жури, проведено на 10.07.2024 г., на основание чл. 5, ал. 12 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“, съм определена за съставяне на отзив.

Дисертационният труд е преминал успешно антиплагиатска проверка и е обсъден на заседание на катедра „Специална педагогика” като са спазени всички законови изисквания за откриване на процедура по публична защита.

Докторант Анагносту е представила необходимите документи на електронен и хартиен носител за защитата на дисертационния си труд, съгласно изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за приложението му и според Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Не са установени процедурни нарушения.

2. Общо биографично представяне на кандидата

Катерини Анагносту е завършила бакалавърска програма във Факултет по хуманитарни и социални науки на Университета в Патра, катедра Психология. След това има следдипломни квалификации по Образователни технологии и развитие на човешките ресурси от Педагогически факултет в Атина и по Специална педагогика от университета в Никозия. Редовен докторант с обучение на английски език по

Специална педагогика е в катедра Специална педагогика на ФНОИ, СУ „Св.Кл. Охридски“ с научен ръководител проф. дпн Цветанка Ценова.

3. Актуалност на проблематиката на дисертационния труд.

Съществен елемент и основа за приобщаващото образование са нагласите на заинтересованите страни към неговата реализация и в частност нагласите на учителите в общообразователните учебни заведения. Това прави темата актуална, с оглед и на промяната на тези нагласи под въздействие на обществените такива и продължителността на периода на приобщаване.

4. Структура и съдържание на дисертационния труд.

Дисертационният труд на Катерини Анагносту е с обем от 201 страници и включва резюме, увод, теоретична и емпирична част, дискусия, изводи, ограничения и препоръки, приноси, литературна справка и приложение с инструмента на изследването.

Теоретичната част на изложението представлява анализ на литературните източници и представяне на дефиниции и изследвания, свързани със специалното образование и уврежданията, приобщаването и основните му параметри. Групата на специалните образователни потребности е представена чрез описание на основните нарушения – дефицит на вниманието с хиперактивност, говорни и езикови нарушения, нарушения от аутистичния спектър, двигателни нарушения, умствена изостаналост, сензорни нарушения, ученици с нарушения на ученето. Всички тези групи не попадат в дефиницията на специалните образователни потребности, но представят основните групи увреждания и нарушения на развитието. Липсва детайлно представяне на децата със слухови нарушения и зрителни затруднения, тъй като като сензорни нарушения са представени само тези с нарушения на сензорната обработка. В изложението е проследен преходът от специално към приобщаващо образование с фокус към образователните нормативни документи и система на република Гърция. Не се изяснява разликата между интегрирано и приобщаващо образование, като в увода авторката пише, че ще използва понятията като взаимозаменяеми.

В последния параграф на теоретичната част се представят нагласи на различни участници в приобщаващото образование на деца със СОП към него по данни от изследвания на други учени. Очертани са както някои тенденции, така и разнопосочни данни в нагласите на учителите, родителите и учениците. Представените изследвания датират в период от време от 1991 до 2019 година и са проведени в различни държави.

Експерименталната част на дисертацията представя методиката на изследването, като формулира прецизно неговите цели, задачи, хипотези, контингент и инструменти, както и процедурата на изследването. Проведено е анкетно изследване с представителна извадка от 120 гръцки учители с основна цел проучване на нагласите им към приобщаването на ученици със СОП, но също така и за готовността на педагогическите кадри и училищата да приложат философията на приобщаването. Анкетата е съставена на базата на експериментално изследване на Stoiber и колектив от 1998г и приложената в него Скала МТАІ, както и извлечени примери за бариери в приобщаването и методи, които го подпомагат, извлечени от същото изследване. Последната част на въпросника, в който се събира информация според вида на нарушението е видоизменена, но заимствана от същото изследване, добавена е и прецизна демографска част в началото му.

Данните са обработени количествено чрез статистическите инструменти на системата SPSS, без да се посочи версията на програмата.

Количествените данни от статистическия анализ са представени в 47 таблици и 12 диаграми.

В параграф Дискусия авторът прави обобщение на получените данни и ги сравнява с подобни изследвания на други автори от Гърция и други държави, при които се проявяват съществени разлики в подготовката и нагласите на гръцките учители.

Съществени са отбелязаните ограничения на изследването, особено наличието само на количествени методи на изследване и отсъствието на качествени такива. Формулирани са препоръки за практиката, не всички от които се базират на проведеното изследване и включените във въпросника параметри.

5. Научнотеоретични и практико-приложни приноси.

Приносите на изследването са разделени на такива с теоретичен и с практически характер. Приемам формулираните приноси с изключение на принос номер 3 с практически характер, който по начина на формулирането му, не дава информация нито за резултатите от изследването и тяхното приложение, нито за приносния им характер.

6. Автореферат.

Авторефератът е представен на български и на английски език. Английският му вариант отразява коректно съдържанието на дисертацията, докато във варианта на български език има съществени разминавания по отношение дори на броя на хипотезите.

7. Публикации по темата на дисертацията (съдържание и изпълнение на наукометричните изисквания).

Докторантът има 3 самостоятелни публикации в сборници от конференции на ФНОИ, СУ, които са преминали процес на двойно сляпо рецензиране. Като тематика публикациите отразяват изследователския процес и работата върху дисертацията. Публикациите покриват наукометричните изисквания за степента „доктор“.

8. Лични впечатления.

Нямам лични впечатления от докторантката. Промените направени по препоръка на доц. Данка Щерева и колегите от катедра Специална педагогика по време на вътрешната защита и подобренията направени в представения дисертационен труд във версията му на английски език, показват старание да се отговори на изискванията и процесът да се финализира качествено.

9. Бележки, препоръки и въпроси.

Докторантката показва умения за провеждането на научно изследване, както и за анализиране на резултатите. Изведените ограничения на изследването показват критичност и съзнателност по отношение на слабите му страни.

Основните ми препоръки са 3:

1. Разграничаване на понятията „интеграция“ и „приобщаване“ и свързаните с тях процеси. Нагласите на учителите търпят развитие и според мен е важно да се отчете това развитие, да се отдаде важност на периода и продължителността, в който се прилага приобщаващо образование в анализираната като образователна

подготовка държава (в случая Гърция) в сравнение с други страни, в които са провеждани подобни изследвания.

2. Да се уточни термина сензорни нарушения и резултатите, които са получени във връзка с проучването на нагласите на учителите към тази група нарушения да се използват с повишено внимание. Поводът за тази препоръка е по-широко приетото дефиниране на сензорните нарушения като увреждания на слуха и зрението. В тази връзка не е ясно по отношение на кое точно разбиране за сензорните нарушения учителите са дали своето мнение.
3. Да се формулират конкретни изводи на базата на проведеното изследване, които да останат като приносен момент от него.
4. Да се представи адекватен на съдържанието на дисертацията автореферат на български език.

10. Заключение.

Представеният дисертационен труд на Катерини Анагносту прави впечатление отлична аргументираност на методиката на изследване и получените резултати. Мнението ми е, че той отговаря на изискванията за докторска дисертация. Оценката ми е положителна и подкрепям присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по 1.2. Педагогика (Специална педагогика) на Катерини Анагносту, но само в случай на представяне на адекватен на дисертационния труд автореферат на български език.

18.09.2024г

Изготвил становището:

Доц.д-р Анна Трошева-Асенова